

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

**Domácí násilí - ochrana oběti a eliminace agresora
v policejní praxi**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce :
PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.**

**Vypracoval :
Martin Dohnalík**

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „ Domácí násilí - ochrana oběti a eliminace agresora v policejní praxi“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí bakalářské práce. Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 28.2.2010

.....
Martin Dohnalík

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Geraldině Palovčíkové, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce .

Martin Dohnalík

OBSAH

ÚVOD	5
1. DOMÁCÍ NÁSILÍ	7
1.1. Definice pojmu	7
1.2. Právní normy	8
2. TAKTIKA ZÁKROKU POLICISTY	10
2.1 Identifikace domácího násilí po příjezdu do obydlí	10
2.2 Komunikace s obětí domácího násilí	17
2.3 Komunikace s agresorem	20
2.4 Komunikace s dítětem, svědkem domácího násilí	21
2.5 SARA DN	23
3. INSTITUT VYKÁZÁNÍ	26
3.1 Metodika postupu policisty při vykázání	26
3.2 Postup policie při aplikaci institutu vykázání v některých specifických případech	30
4. PŘÍPADOVÁ STUDIE	33
4.1 Případová studie domácího násilí	33
4.2 Analýza případové studie a možná řešení	36
5. PREVENCE	38
5.1. Preventivně informační akce v rámci Policie ČR KŘ JmK Brno	38
Závěr	40
Resumé	42
Anotace	43
Seznam literatury	45
Seznam příloh	47

ÚVOD

Domácí násilí je opakované, dlouhodobé a stupňující se násilí mezi blízkými osobami. Má podobu psychického a fyzického, ale též např. sexuálního, ekonomického či jiného násilí, nejčastěji jde však o jejich kombinaci.

Začíná opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, k nim se zpravidla přidávají útoky proti zdraví, které mohou skončit i usmrcením.

Jde o násilí ve vztahu blízkých osob, jehož cílem je získat nad ohroženou osobou kontrolu, převahu a moc. Odehrává se zpravidla beze svědků, za zavřenými dveřmi bytů a domů. Ohrožená osoba s násilníkem sdílí mnoho společného – děti, majetek, okruh příbuzných a známých. Tyto blízké vztahy blokují ochotu ohrožené osoby násilí oznamovat a následně spolupracovat s policií .

Jako policista se dlouhodobě zabývám trestnou činností, jejíž pachatelé jsou nezletilí, mladiství a rodinní příslušníci. Za dobu své praxe mohu pozorovat jistý posun v chápání problematiky domácího násilí jak ve společnosti obecně, tak i u osob tímto jevem dotčených. Díky masivní mediální kampani se o problému domácího násilí veřejně diskutuje, nevládní sektor pak vytváří zejména pro ohrožené osoby celý systém následné péče, který v minulých letech citelně chyběl. V mnohém doznala změny i legislativa, domácí násilí bylo jednoznačně definováno a byl vymezen právní rámec uvedené problematiky.

Ve vztahu k sociální pedagogice je pak domácí násilí považováno za sociálně patologický jev, vyžadující specifický, sociálně pedagogický přístup ke všem účastníkům, v praxi má pak nezastupitelné místo interdisciplinární spolupráce a proto lze pokládat zvolené téma bakalářské práce za trvale aktuální a odpovídající studované problematice.

V bakalářské práci reaguji na novou právní úpravu ve vztahu k oprávněním Policie České republiky. K 1.1.2009 vstoupil v platnost zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, který v §§ 44 až 47 upravuje oprávnění rozhodnout o vykazání ze společného obydlí a zákazu stupu do něj. V bakalářské práci jsem zpracoval problematiku policejního zákroku při zjištění skutečností, nasvědčujících tomu, že došlo k incidentu

se znaky domácího násilí a to od komunikace s účastníky až k využití vlastního institutu vykázání.

Poukazuji na možná rizika a současně uvádím i způsob řešení nestandardních situací tak, jak byly dosud zaznamenány po nabytí platnosti zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Bakalářská práce je zpracována formou analýzy literatury a podkladů, statistických dat, vlastních profesních zkušeností a za využití zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Součástí mé bakalářské práce je případová studie domácího násilí a využití institutu oprávnění Policie české republiky k vykázání osoby.

Závěrem pak shrnuji preventivně osvětovou činnost Policie České republiky v rámci problematiky domácího násilí.

Přílohou bakalářské práce je Závazný pokyn policejního prezidenta č.166/2009 o provádění vykázání.

1. Domácí násilí

1.1. Definice pojmu

Domácí násilí je pokládáno za poměrně zvláštní, samostatný fenomén. Mimořádnost přitom neplyne ani tak ze samotného násilí, ale spíše z toho, vůči komu a za jakých okolností je uplatňováno. Je charakterizováno jako násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a to v bytě, nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje. Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě, nebo domě. V rámci domácích násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují.

Jedná se o problém, zasahující do mnoha vědních disciplín. Není ho tedy možné zkoumat pouze v rámci práva, respektive trestního práva, i když pochopitelně tento náhled převažuje. Domácí násilí je komplexní problém, který vyžaduje, i v rámci práva, interdisciplinární přístup.

Je to problém, který se významnou měrou dotýká sociální práce. Je třeba na něj nazírat z pohledu sociálně vědeckého, který nahlíží na domácí násilí jako na závažný sociálně patologický jev s důrazem na jeho ničivé dopady na sociální skupinu rodiny, která tak neplní své společenské funkce, genderového, vycházejícího z majoritního zastoupení žen jakožto obětí domácího násilí zdůvodněného nerovnoměrným rozdělením moci uvnitř patriarchálního partnerského vztahu, vyplývajícího z hegemonu maskulinity a psychologického, který primárně vyzdvihuje důsledky domácího násilí pro přímou oběť (*Čírtková, L. Domácí násilí. In Kriminálnístika, ročník XXXIX/2006, č.3, s. 187-198*)

Pojem domácího násilí je bohužel zatížen značnou stereotypizací. Automaticky se spojuje s mužem násilníkem a ženou obětí. Tento přístup nejenže působí diskriminačně vůči mužům jako obětem, ale zcela vylučuje děti, sourozence či prarodiče, ať už jako ohrožené nebo násilné osoby, ačkoliv i tito spadají do fenoménu domácího násilí. Charakteristickým rysem je skutečnost, že pro určitou trvalost a intenzitu násilných aktů se postupně stává součástí běžného života.

Liší se od ostatních forem chování tím, že je násilím ve vztahu osob, v němž vytváří vztah závislosti oběti na pachateli a je zaměřeno na získání moci pachatele nad obětí. Obětí i pachatelem se tak může stát kterýkoliv člen rodiny. Při zásahu pak musí policista používat empatie, oběti porozumět v celkovém rozsahu jeho možností, jeho komunikace musí být taktéž na vysoké úrovni. To se týká i ve vztahu ke všem zúčastněným osobám incidentu .

Domácí násilí dále zasahuje do práva občanského, rodinného, přestupkového a policejního, přičemž trestní právo by mělo nastoupit až za situace, kdy problém není možné řešit některým z jiných institutů. Pokud je použití trestního práva nezbytné, ani tehdy nemůže působit izolovaně, vždy je třeba zohlednit komplexnost problému.

1.2. Právní normy

Situace v oblasti domácího násilí nebyla do nabytí účinnosti novely zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, účinného do 31.12.2009, provedené zákonem č. 91/2004 Sb., nijak legislativně řešena. Z toho vyplývalo i nízké povědomí veřejnosti o tomto problému a množství zažitých mýtů. Jednání pachatele vycházelo mnohdy najevo až v krajních případech a o trestný čin šlo pouze, pokud byla oběť v pracovní neschopnosti po dobu delší, než sedm dní. Ovšem útoky pachatelů v rámci domácího násilí byly povětšinou dlouhodobé a k sedmidenní neschopnosti většinou nedošlo. Do této změny právní úpravy šlo v souvislosti s domácím násilím pachatele postihnout podle různých ustanovení trestního zákona, nicméně jejich aplikace na domácí násilí byla mnohdy velmi těžkopádná, zdouhavá a na vyřešení dané situace nedostačovala. Konkrétně šlo např. o tato ustanovení trestního zákona : § 197a – trestný čin nebezpečné

vyhrožování, § 215 – trestný čin týrání svěřené osoby, § 235 - trestný čin vydírání, § 236 – trestný čin omezování osobní svobody, § 237 – trestný čin útisk nebo § 241 – znásilnění.

Ze zkušeností aplikační praxe však vyplývá, že zpravidla byl incident vykazující znaky domácího násilí posuzován podle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., O přestupcích, jako přestupek proti občanskému soužití (*Střílková P., Fryšták M., Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím, Key Publishing s.r.o., Ostrava, 2009, s. 28*)

Novelou trestního zákona č. 140/1961 Sb., účinného do 31.12.2009, provedenou zákonem č. 91/2004 Sb., která nabyl účinnosti 1.6.2004, byl do uvedeného trestního zákona vložen § 215a, upravující nový trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Tento trestný čin byl v době platnosti zákona označován jako domácí násilí nebo v širším pojetí jako násilí v rodině. Tímto způsobem byla poprvé výrazněji upravena situace v oblasti ochrany osob konkrétně před domácím násilím. Jednání naplňující znaky domácího násilí tak již nebylo postihováno podle různých skutkových podstat v závislosti na způsobené újmě, ale bylo postihováno podle této skutkové podstaty.

Nabytím účinnosti zák.č. 135/2006 Sb., ke dni 1.1.2007 došlo ke změně ustanovení § 171 trestního zákona, účinného do 31.12.2009, upravujícího trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí. Tato změna souvisela s celkovou koncepcí řešení domácího násilí, přičemž nesplnění povinností uložených jednak policejním orgánem při vykázání násilné osoby, tak i soudem v rámci předběžného opatření, měla za následek naplnění znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu.

Ke dni 1.1.2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Tato nová právní úprava pak postihuje domácí násilí podle § 199 jako trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí. V § 337 trestního zákoníku je pak uvedena skutková podstata trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.

2. Taktika zákroku policisty

2.1. Identifikace domácího násilí po příjezdu do obydlí

V případech domácího násilí zakročuje Policie České republiky zpravidla na základě oznámení incidentu ohroženou osobou nebo svědky, kterými mohou být sousedé, nebo známí oběti, na linku 158. Takto je oznámeno přibližně 2/3 případů. Další možností, jak se policie může dozvědět o domácím násilí je, že ohrožená, či jiná osoba, jíž jsou tyto skutečnosti známy, oznámí tuto skutečnost osobně na Policii České republiky.

Policisté se dostavují na místo činu s cílem uklidnit nebo izolovat agresora, urovnat napjatou situaci. Zpravidla však policisté nemohou předem spolehlivě odhadnout stupeň rizika zákroku, z čehož může pramenit jistý stupeň nejistoty a obava z výsledku zákroku. Policista by měl s ohledem na situaci jednat odlišně ve vztahu k osobě ohrožené a k osobě dopouštějící se násilí. Od policisty se očekává, že bude ke každé ze zúčastněných osob přistupovat s ohledem na postavení, v němž se daná osoba nachází. Vůči násilníkovi je třeba zaujmout nekompromisní postoj ve vztahu k jeho protiprávnímu jednání a nepřipustit zlehčování situace, nebo případné výmluvy. Vůči oběti je třeba zaujmout chápavý a citlivý postoj. Policista by měl mít rovněž odpovídající komunikační schopnosti a dovednosti v sociální práci, aby mohl reagovat profesionálním způsobem. Oběti by měl policista poskytnout nejen pomoc ze strany příslušníka policie, ale také jako člověka s možností se vcítit do aktuálních pocitů toho druhého, tedy jak oběti, tak pachatele.

Oběma stranám musí policista poskytnout náležité poučení o jejich právech. Poškozenou osobu je třeba poučit o možnosti podat trestním oznámení, pokud vše nasvědčuje tomu, že došlo ke spáchání trestného činu. Násilnou osobu pak policista poučí o možných dopadech jejího jednání, bude-li v protiprávním jednání pokračovat. Při zákroku musí policista dbát zejména na čest, vážnost a důstojnost osob. Současně musí policista jednat adekvátně situaci s ohledem na zásah do práv a svobod osob.

Před příjezdem do obydlí, kde jsou přítomny znaky domácího násilí, je při odhalování tohoto protiprávního jednání možno vycházet z následujících doporučení. Je nutné získat k incidentu a k aktérům maximum informací od operačního střediska či dozorcí služby a zejména se zaměřit na zodpovězení následujících otázek :

- *kdo incident oznámil ?*
- *co bylo předmětem oznámení ?*
- *jak bude zajištěn přístup do domu či bytu ?*
- *jedná se o opakovaný případ ?*
- *je některý z účastníků pod vlivem alkoholu/drog ?*
- *došlo k ublížení na zdraví některého z účastníků ?*
- *je někdo z účastníků držitelem střelné zbraně ?*
- *nachází se na místě v minulosti trestaná osoba či osoba známá svou agresivitou ?*
- *nachází se na místě děti do 15 nebo do 18 let věku ?*
- *byla na místě již provedena jiná opatření, např. přítomnost městské policie, lékaře, hasičského záchranného sboru ?*

Před příjezdem na místo si policisté rozdělí role, je nutné určit policistu, který přebere na místě komunikaci s ohroženou osobou a policistu, který zajistí oddělení agresora a současně bude pozorně sledovat vývoj situace a druhého policistu jistit a vhodně usměrňovat, případně korigovat komunikaci. Před příjezdem do obydlí by měli policisté posoudit i pravděpodobné varianty postupu na místě, počínaje zklidňováním situace až po eventuální způsob izolace násilné osoby.

S násilnou osobou jedná zkušenější, starší a dle situace fyzicky nejzdatnější policista, s ohroženou osobou jedná dle jejího pohlaví policista či policistka, s malými dětmi jednájí policistky nebo policisté se zkušenostmi s dětmi. Zde však platí důležité pravidlo a to, že s dětmi do patnácti let věku komunikují zasahující policisté pouze v nezbytném rozsahu - výslechy jsou oprávněni provádět pouze specialisté služby kriminální policie a vyšetřování a to v souladu s ustanovením podle § 102 trestního řádu. Odděleně se vyslechne rovněž i oznamovatel . Dále platí pravidlo, že při úkonech na místě by neměl oznamovatel s účastníky incidentu přijít do styku. Policista by se na místě neměl rovněž odvolávat na informace získané od oznamovatele.

Pro činnost policisty po příjezdu k incidentu se znaky domácího násilí pak platí následující postupy :

- snaha se dostat do obydlí a přesvědčit se o situaci na místě i v případě, že obě strany tvrdí, že je již vše v pořádku
- zastavit probíhající násilí
- zajistit lékařské ošetření zraněných osob
- zajistit veškeré zbraně, jichž bylo použito k útoku a dalších předmětů představujících na místě činu bezprostřední hrozbu, neboť je to důležité i pro bezpečí zasahujících policistů, protože při řešení domácího násilí dochází k nevyočitatelnému vývoji a chování obětí i podezřelých
- jsou-li v domácnosti nezletilé děti, je vhodné zjistit v jakém jsou stavu a zabránit, aby byly v moci a dosahu násilné osoby a provést vhodná opatření k tomu, aby dítě bylo přímým svědkem policejních donucovacích opatření

Bezpodmínečným úkonem policistů, zasahujících u incidentu se znaky domácího násilí je oddělení agresora a ohrožené osoby od sebe a to co do viditelnosti i slyšitelnosti, pokud to situace dovoluje. Násilí pachatele se může vystupňovat po příjezdu policie, v tu chvíli ztrácí agresor kontrolu nad obětí. Agresor může oběť kontrolovat i prostřednictvím gest, nebo řeči těla a tak může ovlivňovat její komunikaci s policií. Oběť se zpravidla v přítomnosti pachatele bojí mluvit policií, protože jí hrozí pozdější odplata ze strany agresora.

Jsou-li splněny důvody k omezení osobní svobody, je pro úspěšné zvládnutí zákroku vhodné, aby byly zasahujícími policisty využita oprávnění k omezení osobních svobod a to zadržením, nebo zajištěním osoby.

Po provedení neodkladných úkonů na místě, směřujících zejména k zajištění bezpečnosti osob, se policisté zaměří na identifikaci domácího násilí .

Jak identifikovat skutečné domácí násilí od jiných forem násilí či běžných manželských rozepří ?

Při odhalování domácího násilí je třeba vycházet ze čtyř znaků, které musí být všechny přítomny, aby se jednalo o domácí násilí :

- dlouhodobost násilí, kdy je třeba rozlišit, zda se jedná o systematické jednání pachatele, nebo jednorázový incident
- eskalace, tedy zda intenzita a frekvence násilí má stoupající tendenci
- blízký vztah mezi násilnou a ohroženou osobou a identifikace jejich jasných a neměnných rolí násilné a ohrožené osoby
- soukromí jako místo páčání , tendence násilné osoby dopouštět se domácího násilí stranou společenské kontroly

Jelikož je možné odhalit první znaky zpravidla až na místě z informací od aktérů, je nezbytné se dle potřeby doptávat na bližší informace k historii a vývoji násilí. V komunikaci s ohroženou osobou lze doporučit přímé otázky k minulosti, kdy musíme dbát zřetele na možnou tendenci ohrožené osoby minimalizovat násilí, je možné také vycházet ze záznamů o předchozích výjezdech, uložených v informačních systémech.

Ohroženou osobu lze rozpoznat také podle některých psychických signálů, ale jejich odhalení může být složité. Jedná se zejména o :

- disociaci, tedy odosobňování ohrožené osoby od svých zážitků
- minimalizaci , tedy snahu ohrožené osoby zlehčovat násilí, kterého se násilná osoba dopouští a omlouvat takové jednání

Rovněž je vhodné všimnout si průvodních znaků domácího násilí, mezi něž patří zejména snaha agresora o izolaci ohrožené osoby zákazem styku s přáteli a rodinou, snaha o uplatnění maximální kontroly. S ohledem na obtížné zjišťování existence domácího násilí musí policista vycházet z toho, že jde o domácí násilí, dokud není

prokázán opak. Za domácí násilí však není možné považovat vzájemné napadání, nebo jednorázový, i když závažný incident.

Jak identifikovat po příjezdu do obydlí, kdo je agresorem, pokud již žádné násilí neprobíhá ?

Primárně policista vychází z případných poranění, ale je třeba také brát v potaz jejich typ a předpokládaný mechanismus vzniku, protože ne všechna zranění musí být způsobena v důsledku útoku druhé osoby. Pokud zranění nevznikla, je možné vycházet ze záznamů v informačních systémech o předchozích incidentech, pokud již byl do domácnosti v minulosti realizován výjezd, ale i dalších pomocných indikátorů, zejména z následujících :

- spontánní reakce aktérů
- psychické rozpoložení, kdy ohrožená osoba bývá zpravidla pod psychickým tlakem , může být i hysterická, násilná osoba naopak často působí dojmem klidu
- zarudlé oči po pláči
- poškození inventáře obydlí (policista musí zkoumat i vztah osob k poškozeným věcem, poškození oblíbené věci může být součástí psychického týrání
- psychické signály domácího násilí
- výpovědi větších dětí v domácnosti
- výpovědi sousedů , jejich obsah však policista nesděluje aktérům incidentu

Kdy a za jakých podmínek lze vstoupit do obydlí i proti vůli uživatele ?

Je-li navázán kontakt s účastníky incidentu, měla by vstupu do obydlí předcházet snaha o dobrovolné zpřístupnění obydlí. K legálnímu vstupu do obydlí

postačuje souhlas byt' i jediného uživatele obydlí. Doporučená taktika je, aby policista sdělil, že byl na místo vyslán operačním důstojníkem a je jeho povinností se osobně přesvědčit, zda je vše v pořádku. Pokud ano, odejde brzy zase pryč, ale bez vstupu do obydlí odejít nemůže. Lze případně též informovat o právu vstoupit v případě podezření z ohrožení zdraví osob, které v důsledku nedobrovolného vpuštění do obydlí zaniká, do obydlí i násilně.

Pokud není kontakt navázán, je třeba vycházet z informací zjištěných od operačního důstojníka, zejména z informací zjištěných od oznamovatele a ze situace na místě samém, zaměřit se na hluk z bytu, nebo na informace od sousedů. Pokud dle těchto indicií násilí v době příjezdu policistů pokračuje, je možné využít oprávnění ke vstupu do obydlí i proti vůli uživatelů (*zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 40 - policista je oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nebytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku bezpečnosti*)

Jak rozeznat skutečnou od tzv. falešné oběti domácího násilí ?

Při rozpoznání skutečného domácího násilí záleží a řadě faktorů. Prvotní posouzení by měl provést policista na místě, ale kvalifikované zhodnocení je záležitostí až odborného zkoumání, které provádí soudní znalec v průběhu případného trestního řízení, tedy v případě, že ohrožená osoba uvádí skutečnosti, které mohou vést k podezření ze spáchání trestného činu. Existuje-li podezření z páčání domácího násilí, měl by policista ověřit míru hrozícího rizika dle katalogu otázek SARA DN, což mu umožní se lépe rozhodnout, jaké opatření následně zvolit (*katalog otázek SARA DN, viz str. 23 bakalářské práce*).

Policista by v prvotní fázi měl vyžadovat nejen podrobný popis aktuálního útoku, ale také se doptat na předchozí útoky. Falešná oběť zpravidla není schopna vylíčit útoky do detailu. Taktéž není zpravidla možné u skutečné oběti na rozdíl od falešné očekávat racionální přístup a u falešné oběti také může být patrná snaha po kriminalizaci násilné osoby, projevující se zejména opakovaným upozorňováním

na poranění a požadavkem uvěznění „násilné“ osoby. Falešná oběť zpravidla svým jednáním sleduje určitý cíl, nejčastěji vypuzení násilné osoby, uvěznění, odsouzení, získání podkladů pro řízení o rozvodu, zatímco pravá oběť má spíše strach a primární zájem na zajištění svého bezpečí.

Policista by se neměl spokojit s konstatováním, že byla ohrožená osoba „psychicky týrána“, ale požadovat popis jednání, kterým mělo k týrání docházet, přičemž je možné, že falešná oběť bude považovat za týrání chování, které však objektivně nelze za týrání považovat, např. nedostatečný zájem partnera nebo nevěra.

V takovém případě není vhodné jednání bagatelizovat, ale doporučit jiné vhodné služby např. manželskou poradnu, s vysvětlením, že policie není kompetentní k řešení tohoto druhu sporů. Může také nastat případ, že osoba je přesvědčena, že je skutečnou obětí domácího násilí, avšak dle zhodnocení policisty i na základě objektivně zjištěných informací nelze na tento závěr usuzovat. V takovém případě je vhodné použít jiné adekvátní vysvětlení s jasným sdělením, že se nejedná o případ pro policii, ale bylo by vhodné vyhledat např. rodinou poradnu, krizové centrum, nebo linku důvěry.

Pokud se o domácí násilí jedná, avšak nachází se v prvních fázích, vyznačujících se méně závažnými útoky proti lidské důstojnosti, je na místě provést dokumentaci, spočívající v sepsání úředního záznamu o výjezdu k incidentu se znaky domácího násilí a to pro případ, že by se situace dále zhoršovala a bylo nutné mít podklady pro následující opatření, např. vykazání. Policista by měl též motivovat ohroženou osobu k řešení její situace cestou odborných pracovišť a současně ohroženou osobu ujistit o tom, že v případě potřeby je policie jí připravena pomoci.

Je možné prokázat psychické týrání u domácího násilí ?

Ačkoliv je prokazování psychického násilí náročnější, než je tomu u násilí fyzického, lze jej prokázat jednak svědecky, jednak znalecky a to na základě znaleckých posudků z oboru psychologie a psychiatrie. Ke spáchání trestného činu postačuje i psychické násilí, pokud je intenzivní probíhá po delší dobu (*zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ustanovení § 199, Týrání osoby žijící ve společném obydlí*)

2.2. Komunikace s obětí domácího násilí

Pro jednání policisty s obětí trestného činu je důležité znát, co oběť po činu prožívá, co cítí. Emocionální rány zahrnují zejména strach z pachatele, nedůvěru, nejistotu, nemožnost se soustředit a rozpomenout se na některé detaily činu, ale také vztek, podrážděnost a lítost. Policista by měl respektovat pocity oběti a v žádném případě by je neměl zlehčovat, či dokonce kritizovat nebo zesměšňovat.

Do 36 hodin po incidentu může být oběť v šoku, prožívá akutní stresovou situaci.

Osoby ohrožené domácím násilím od policisty neočekávají lítost, ale zájem věc skutečně řešit. Zásady komunikace lze rozdělit do pěti hlavních bodů .

I. Empatie

Policista se musí snažit vcítit „ do kůže“ oběti tak, aby zvolil nejlepší způsob jednání .

II. Důvěra a porozumění

Oběť si zaslouží respekt policisty, není to ona, kdo spáchal trestný čin. Policista musí s obětí domácího násilí jednat citlivě a trpělivě. Musí navázat prvotní kontakt, představit se a eventuálně předat oběti svoji vizitku. Musí osobě vysvětlit, jaká je jeho současná úloha při řešení incidentu. Musí oběť přesvědčit, že chápe její momentálně náročnou situaci a dát jí to najevo svým chováním, policista musí být trpělivý a bezprostředně po činu oběti nabídnout svoji pomoc za současného povzbuzování.

III. Otázky

Policista na místě incidentu domácího násilí musí otázky oběti činu pokládat tak, aby ji zbytečně netraumatizoval. Musí mluvit stručně a jasně a vždy se ujistit, že mu osoba porozuměla. Ze zkušeností vyplývá, že tváří v tvář úřednímu vystupování se oběti stydí přiznat, že obsahu sdělení nerozuměly, zejména starší lidé, ženy a mladiství.

Skutečné oběti domácího násilí zpravidla ve vyprávění minimalizují to, co se u nich doma děje, realita bývá mnohem horší. Je vhodné postupovat systematicky a pokládat následující dotazy :

- *chci, abyste rozuměl/a tomu, co budeme dělat*
- *když dovolíte, teď bych chtěl hovořit o tom, co se stalo. Potřebuji další informace*
- *byl jste již dříve napadán/a nebo týrán/a ?*
- *byly napadány i děti ?*
- *kde jsou děti v tuto chvíli ?*
- *popište mi dřívější násilné incidenty*
- *pozorujete, že se násilí zhoršuje, dochází k němu častěji a je více intenzivní ?*
- *došlo i k poškozování věci ?*
- *jaké vznikly škody ?*
- *byly proti vám nebo vašim dětem použity zbraně, nebo jiné věci ?*

IV. Informace

Policista poskytne oběti informace o obvyklém postupu ve vyšetřování, co se bude dít bezprostředně co později, kde oběť získá další informace. Policista předá ohrožené osobě informace a kontakty na instituce, poskytující pomoc obětem domácího násilí. V případě potřeby policista podá informace o právech oběti v trestním řízení, např. o institutu zmocněnce, nebo o peněžité pomoci státu obětem násilných trestných činů. Policista by měl informovat ohroženou osobu, aby si uschovala jakékoliv důkazy

o fyzickém násilí, jako např. roztrhané oblečení, foto zranění a v případě zranění vždy vyhledala lékaře, oznámila co se stalo a požádala o zadokumentování. Policista musí oběti vysvětlit význam lékařské dokumentace z hlediska dalšího šetření.

V. Děti

Je bezpodmínečně nutné chránit děti před dalším ohrožením. Policista musí zvážit, zda je pro dítě bezpečné, aby zůstalo v blízkosti násilné osoby a vyžádá-li to situace, přijme odpovídající opatření, zejména informuje orgán sociálně právní ochrany dětí.

Po ukončení rozhovoru by měl policista ohroženou osobu poučit o dalším možném postupu. Ohroženou osobu vyrozumí i o osobě agresora, zda se nachází v bytě či byl zajištěn a odvezen na pracoviště Policie České republiky. Policista poskytne ohrožené osobě informace, které se týkají možností Policie České republiky, předá kontakty na instituce, které s zabývají pomocí obětem domácího násilí. Vždy tak policista činí s důrazem na potřebu, aby byla ohrožená osoba aktivní. Neměla by se však objevit direktivnost ze stany policisty, ohrožené osobě by nemělo být přikazováno, co má dělat, aby se v jejích očích nedostal do role násilníka. Na osobu by měl policista působit takovým dojmem, aby sama pochopila nutnost řešení situace.

Za vhodné se jeví i to, aby eventuální následující řešení situace byla policistou sepsána a ohrožené osobě předána, aby byl následně minimalizován její pocit bezradnosti a váhavosti ohledně dalšího postupu (*Strílková P., Fryšták M., Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím, Key Publishing s.r.o., Ostrava, 2009, s. 51*)

2.3. Komunikace s agresorem

Úkolem policie je především zastavit násilí, zajistit bezpečí ohrožených osob, případně omezit násilnou osobu na osobní svobodě. Při řešení domácího násilí dochází k nevypočitatelnému vývoji a chování jak obětí, tak podezřelých. Násilí agresora se může vystupňovat při příjezdu policie, v tu chvíli totiž ztrácí kontrolu na oběti.

Při komunikaci s agresorem platí zásada naslouchání. Policista nejdříve agresora pozorně vyslechne a teprve poté se ptá. Při rozhovoru s agresorem může policista čelit jeho provokativnímu, nebo arogantnímu vystupování, v takovém případě je nezbytně nutné, aby policista vystupoval profesionálně. Je zejména nutné, aby se policista ztotožnil s názorem, že ironické poznámky, nebo agrese nesměřují vůči jeho sobě, ale proti policejní uniformě, ve které mohl přijít kdokoliv.

Komunikaci s násilnou osobou policista zahájí vysvětlením, že se policie na místo dostavila k obnovení klidu a pořádku, nikoliv aby rozsoudila, kdo je v právu. Není vhodné vyslovovat morální soudy a nechat se vtáhnout do sporu. Při komunikaci by policista neměl vyhrocovat situaci neuváženými poznámkami. Samozřejmostí je pak úřední postup v rámci zákona. Policista se nesmí nechat zastrašit hrozbami, je nutné si uvědomit, že zakrývání služebního čísla a neposkytnutí jména je kontraproduktivní, neboť takové chování pouze posiluje sebevědomí agresora.

V situaci, kdy násilná osoba zůstává nadále agresivní, postupuje policista podle možností, které jsou u stanoveny zákonem o policii (*zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky*). Častěji se policisté setkávají se situací, kdy agresor své jednání po příjezdu policie maskuje, vysvětluje a ospravedlňuje, např. alkoholem, žárlivostí, nepořádností ohrožené osoby apod. s cílem nalézt u policistů porozumění a pochopení pro své jednání. Ani v takovém případě by policisté neměli přistoupit na zlehčující pojmenování problému a vydávat incident za pouhou hádku, konflikt, nebo neshodu, ale zdůraznit vážnost situace a mluvit o násilí a jeho nepřipustnosti za všech okolností.

Na základě shromážděných poznatků policista na místě posoudí, zda v konkrétním případě vykazuje jednání agresora všechny znaky domácího násilí. K tomu mu slouží SARA DN (*katalog otázek SARA DN, viz str. 23 bakalářské práce*). Dojde-li policista závěru, že se jedná o domácí násilí, přijme adekvátní opatření, kterým rozumíme zejména

- vykázání
- zajištění agresora na dobu nejdéle 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody
- umístění agresora, který je pod vlivem alkoholu, nebo návykové látky do záchytné stanice
- zadržení násilné osoby, která je podezřelá ze spáchání trestného činu
- zajištění převozu ohrožené osoby do bezpečí k příbuzným, přátelům, nebo do azylového zařízení.

Jsou-li splněny podmínky pro vydání rozhodnutí o vykázání, policista rozhodne o vykázání bez ohledu na to, zda zároveň přijme některé z výše uvedených opatření. Pokud zjištěné skutečnosti svědčí o tom, že jednáním agresora došlo ke spáchání trestného činu, postupuje policejní orgán podle příslušných ustanovení trestního řádu.

2.4. Komunikace s dítětem, svědkem domácího násilí

V případech domácího násilí mezi rodiči dítěte se policista pokusí zabránit tomu, aby bylo dítě přímým svědkem policejních donucovacích opatření. Po zklidnění situace je vhodné dítě informovat způsobem odpovídajícím jeho věku, co se s ním, s matkou a s otcem bude dít dále. Policista by měl zvážit, zda je pro dítě bezpečné, aby zůstalo v blízkosti agresora, jestliže bydlí ve společné domácnosti. Vyžádá-li si to situace, přijme policista odpovídající opatření a v zájmu dítěte informuje orgán sociálně- právní ochrany dětí.

Zásady komunikace s dítětem, jako svědkem domácího násilí, lze charakterizovat v následujících bodech :

- s dítětem komunikuje pokud možno policista, nebo policistka, kteří mají s dětmi zkušenosti
- u dětí do 15 let věku je komunikace vedena pouze v nezbytném rozsahu
- výslechy jsou oprávněni provádět pouze specialisté Služby kriminální policie a vyšetřování (*zákon č. 141/1961, trestní řád, ustanovení § 102 v platném znění*)

V prvním kroku se policista zeptá na jméno dítěte tak, aby je mohl oslovit a současně se sám představit. Policista musí přihlídnout k věku dítěte a současně myslet na to, co dítě právě prožilo a prožívá. Rozhovor musí být veden tak, aby dítě mohlo zůstat spontánní a policista musí podporovat vše pozitivní, co dítě sděluje, neboť právě tyto skutečnosti mu zůstanou více v paměti. Je vhodné volit vhodná a srozumitelná slova, pokud dítě odpovídá slovy „ nerozumím“ nebo „ nevím“, musí se otázka položit jinými slovy. Je důležité, aby dítě rozumělo, policista musí mluvit klidným a přátelským tónem a současně se vyvarovat emotivních reakcí. Pokud je dítě unavené, policista přeruší rozhovor a dítě se pokusí zaměstnat jinou činností.

Obecně platí pravidlo, že pro dítě v krizové situaci je velmi důležité, když věci porozumí a není přehlíženo.

2.5. SARA DN

Diagnostická metoda SARA (*Spousal Assault Risk Assessment*) vznikla v Kanadě, byla transformována pro práci policistů ve Švédsku a odtud je šířena do dalších zemí. Na základě strukturovaného odborného přístupu může proškolená osoba při jejím použití zjistit rizikové faktory a kvalifikovaně odhadnout riziko dalšího domácího násilí.

Tuto metodu do České republiky přivezl a adaptoval Bílý kruh bezpečí o.s. v rámci projektu „Hráz“, který byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. K šíření této metody dostal Bílý kruh bezpečí od autorů metody z Kanady a Švédska oprávnění chráněné mezinárodním právem. Pro Českou republiku získal souhlas k názvu české verze „SARA DN“. Tato metoda je určena především policistům, kteří se dostanou do prvního kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím. Využití metody SARA DN se předpokládalo také u vybraných služeb v prvním kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím, zejména služeb sociálních. Proškolený uživatel metody SARA DN dokáže vyhodnotit aktuální situaci, odhadnout závažnost hrozby a přijmout opatření, která eliminují rizikovou situaci.

Metoda SARA DN v rukou odborníků pomáhá určit strategii řízení tohoto rizika, vyvažuje občas se vyskytující subjektivní pocity profesionálů, zlepšuje jednotnost rozhodnutí, přispívá k lepší mezioborové komunikaci. Bílý kruh bezpečí adaptoval metodu SARA DN pro Českou republiku a podpořil její šíření několika akcemi. Patřily k nim semináře se zahraničními lektory, „Pomůcka pro policisty“ předaná policejním pedagogům a školitelům, pilotní ověření metody v Praze, Ostravě a v Brně. Tato metoda se stala součástí Závazného pokynu policejního prezidenta a výrazně posílila kompetence jednotlivých policistů při realizaci zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím účinného od 1. 1. 2007 (*P.Vitoušová, V. Zíma, www.domacinasili.cz, 2010*)

Metoda SARA DN nabízí strukturovaný katalog patnácti otázek, členěných do celkem tří bloků. První a druhý blok věnuje pozornost agresorovi a umožňuje poskytnout reálný obraz o jeho násilných sklonech a chování (na veřejnosti i v soukromí). Třetí blok věnuje pozornost ohrožené osobě a její situaci

Soubor důležitých rizikových faktorů

- strukturované vodítko pro rozhodování.
- všechny rizikové faktory se klasifikují odpovědí Ano - Ne
- rizikové faktory se zvažují z pohledu současné situace a minulosti.

Katalog 3 x 5 otázek a volná otázka : jiné faktory

Násilí vůči blízké osobě

1. Fyzické/ sexuální násilí
  2. Závažné výhrůžky a úmysly
  3. Eskalace fyzického/sexuálního násilí a hrozeb
  4. Porušení příkazů soudu a nařízení
  5. Násilné postoje
- + Jiné faktory

Obecné sklony k násilí

1. Obecná kriminalita
  2. Vztahové problémy
  3. Pracovní nebo finanční problémy
  4. Toxikomanie, závislosti
  5. Problémy duševního zdraví
- + Jiné faktory

Zranitelnost oběti

1. Chování a postoje k násilné osobě
  2. Extrémní strach z násilné osoby
  3. Nemožnost získat útočiště
  4. Nebezpečná životní situace
  5. Osobní problémy jako následek DN
- + Jiné faktory

Kdo může používat SARA DN

- Policie
- Státní zástupci
- Soudy
- Vězeňská služba
- Sociální služby i nestátní
- Psychiatrie (soudní znalci)
- Výzkumní pracovníci
- Léčebná zařízení

Proč používat SARA DN ?

- Strukturovaný seznam otázek
- Vyvažuje “pocity” tazatele
- Určuje strategii řízení rizika
- Zlepšuje jednotnost rozhodnutí
- Zlepšuje mezioborovou komunikaci

3. INSTITUT VYKÁZÁNÍ

3.1 Metodika postupu policisty při vykázání

Problematice domácího násilí je v rámci zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky věnována samostatná hlava druhá a to konkrétně § 44 až § 47. Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, které mohou být fyzické, ale i verbální, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví nebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Rozsah prostoru, z něhož se osoba vykazuje se určuje ad hoc tak, aby byl naplněn účel sledovaný vykázáním. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření soudu (§ 76b, *Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů*) v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

Právní moc rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření pak nastává v okamžiku, kdy proti rozhodnutí není možné podat opravný prostředek (§ 159 a § 167 odst.2 , *Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů*). Právní moc tedy předpokládá, že rozhodnutí bude doručeno účastníkům a 15 denní lhůta pro podání odvolání buď uplyne marně, nebo se účastníci práva na odvolání vzdají. Pokud však bude rozhodnutí o návrhu napadeno opravným prostředkem, právní moc rozhodnutí je odložena až do rozhodnutí druhé instance.

V policejní praxi pak může dojít k velmi specifické situaci, kdy v případě návrhu na vydání předběžného opatření navazujícího na policejní vykázání dojde k prodloužení účinnosti zákazů, vyplývajících z tohoto policejního oprávnění, neboť pokud vykázaná osoba využije celou lhůtu pro podání odvolání, odvolá se a soud druhé instance nebude při rozhodování aktivní, může tak být vykázání z procesních důvodů prodlouženo i na dobu delší než jeden měsíc, kterou občanský soudní řád předpokládá jako základní dobu trvání předběžného opatření. Vše by tedy v praxi záviselo na dostatečné aktivitě soudu druhé instance.

Vykázání agresora je v zákoně o policii koncipováno jako donucovací úkon sui generis (Škoda, J., Vavera, F., Šerda R., *Zákon o policii s komentářem. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 156*). Vykázání oznámí policista ústně vykázané osobě i osobě ohrožené a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který s vykázání vztahuje, poučení o právech a povinnostech vykázané a ohrožené osoby, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená osoba neb vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

Není-li vykázaná osoba přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie. Součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství policie, příslušnému podle místa vykázání. Vykázaná osoba může dále do tří dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství policie námitky písemně. Lhůta pro jejich podání počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázání a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední

den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázáni.

Orgánem pověřeným posouzením námitek je zmiňované příslušné krajské ředitelství policie. Shledá-li toto, že podmínky pro vykázáni nebyly splněny, vykázáni ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.

Zákon o policii stanovuje vykázané osobě řadu povinností, které jsou nastaveny tak, aby byl splněn účel vykázáni. Porušením těchto povinností může mít mimo jiné i trestněprávní následky, kdy může dojít ke spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázáni (§ 337, *Zákon č. 40/2009 Sb., Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázáni*). Mezi povinnosti vykázané osoby patří :

- opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázáni
- zdržet se vstupu do prostoru vymezeného v potvrzení o vykázáni
- zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou
- vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží

Kromě povinností má vykázaná osoba samozřejmě i svoje práva, mezi která patří :

- vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a to ještě předtím, než prostor vymezený v potvrzení o vykázáni opustí

- vzít si v průběhu vykázáni ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání. Právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty. Policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje.

- ověřovat provedení vykázáni zejména na čísle tísňového volání 158
- vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázáni u příslušného útvaru policie

Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. To samozřejmě neznamená, že by policista vykázané osobě ubytování zajišťoval. Uvedená součinnost může spočívat v tom, že jí například poskytne seznam adres, kde je možné se na přechodnou dobu ubytovat. Od vykázané osoby si dále vyžádá adresu pro doručování. Tato je třeba, aby na této adrese mohla být vykázaná osoba informována o případném ukončení vykázaní nebo o jiných, z hlediska vykázaní, významných skutečnostech.

Ohrožená osoba musí být vždy poučena o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření soudem (§ 76b, *Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů*), o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí, které jí bezplatně poskytne intervenční centrum a dále o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázaní přihlíží.

Územní rozsah prostoru, na který se vykázaní vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem agresora. Pro jeho vymezení není rozhodná skutečnost, že v tomto prostoru vykázaná osoba vykonává zaměstnání nebo jinou činnost. Jeho rozsah je totiž nutno stanovit vždy tak, aby byl zajištěn účel vykázaní. Tím je preventivní ochrana oběti, ohrožované útokem agresora. Je-li v důsledku vykázaní ohrožen provoz objektu, nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby, za účelem přijetí potřebných opatření.

Při provádění úkonů, souvisejících s vykázaním, policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby. To neplatí v případě, hrozí-li nebezpečí z prodlení. Nezúčastněnou osobou však nerozumíme osobu ohroženou a ani osobu blízkou osobě ohrožené, jiného policisty nebo zaměstnance obecní policie. Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Policista ve lhůtě tří dnů od vykázání provede kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázání. Zákon o policii a ani jiný zákon však nestanovuje bližší podmínky výkonu této kontroly. Musí být ale vždy provedena tak, aby na jejím základě bylo možno ověřit a potvrdit, že se vykázaná osoba chová v souladu s podmínkami vykázání.

3.2 Postup policie při aplikaci institutu vykázání v některých specifických případech

I) agresorem je osoba mladší 15 let

V případě, že násilnou osobou je mladistvý či dokonce osoba mladší 15 let a jsou dány podmínky pro vykázání této osoby, je na místě, aby policista vyrozuměl orgán sociálně-právní ochrany dítěte, který bude postupovat analogicky podle § 16 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Je však nutno mít na vědomí, že institut vykázání je určen k preventivní ochraně ohrožených osob před násilným jednáním ze strany agresora. V daném případě musí policista zvážit individuální okolnosti, konkrétně zda je mladistvý, či dokonce osoba mladší 15 let natolik nebezpečná a nezvladatelná např. pro její rodiče, že hrozí opakovaný útok z její strany. Pokud lze předpokládat, že mladistvý se bude nadále dopouštět takového jednání, či snad hrozí ještě intenzivnější útoky z jeho strany a současně osoby žijící s ním ve společném obydlí, zejména zákonní zástupci nejsou schopni takové jeho jednání usměrnit, není vykázání vyloučeno.

Je však třeba se zabývat také tím, kde by mladistvý, který byl vykázán, pobýval. Je proto nezbytné postupovat ve spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dětí, které policista kontaktuje a ty zajistí umístění mladistvého v diagnostickém ústavu, na základě návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76a občanského soudního řádu příslušným soudem. V každém případě však policista může využít své oprávnění podle § 26 zákona o policii a osobu mladistvého zajistit.

Vzhledem k tomu, že vykázání není podle právní úpravy účinné od 1.1.2009 rozhodnutím podle správního řádu, neexistuje již řízení, pro které by policie jakožto správní orgán mohla nezletilému nebo mladistvému ustanovit opatrovníka.

Pokud se týká dalších úkonů, které by taková osoba měla vykonávat prostřednictvím zákonných zástupců, se kterými se po dobu vykazání nesmí stýkat, může opatrovníka pro takové případy určit jedině soud na základě opatrovnického řízení podle občanskoprávní úpravy, o jehož zahájení však policie nemá možnost požádat. Žádost mohou podat v takovém případě pouze zákonní zástupci nebo orgán sociálně-právní ochrany dětí

II) ohrožená osoba je na osobě agresora závislá

V případě, že je ohroženou osobou stará, nemohoucí nebo nemocná osoba, která je péčí odkázaná či závislá na pomoc agresora, který má být ze společného obydlí vykázán, protože se vůči této osobě, nebo vůči jiné osobě žijící ve společném obydlí, dopouští jednání, které nese znaky domácího násilí, bude policista po vykázání postupovat stejně jako kdyby se vykázaná osoba dopustila trestného činu a bylo třeba ji zajistit nebo zadržet. V těchto případech policista zajišťuje pomoc pro ohroženou osobu, zejména tím, že v první řadě zajistí lékařské ošetření, došlo-li ke zranění. Pokud byla ohrožená osoba odkázána na péči či pomoc vykázané osoby a současně není jiná osoba, která by se mohla o ni mohla postarat, je třeba uvědomit příslušný odbor sociální péče. V případě, že k incidentu došlo např. v nočních hodinách, zajistí policista převoz nemohoucí či staré osoby do zdravotnického zařízení a následujícího dne ráno pak již bude situace řešena v součinnosti s odborem sociální péče.

III) násilná osoba je matka malého dítěte

V případě, že agresorem, který má být ze společného obydlí vykázán, bude matka malého dítěte, zhodnotí policista situaci podle konkrétních okolností a ponechá dítě v péči druhého rodiče, je-li to možné, kontaktuje další příbuzné a není-li možné zajistit osobu, která se o dítě postará, uvědomí orgán sociálně-právní ochrany dětí .

IV) útok mimo společné obydlí

Pokud dojde k útoku mimo společné obydlí, např. v hotelu, rozhodnutí o vykázáni se bude vztahovat na společné obydlí, které tyto osoby reálně dlouhodobě spolu obývají, a nikoli na momentálně přechodně či krátkodobě obývaný prostor, např. hotelový pokoj. V takovém případě bude ohrožené osobě zajištěno, že se může vrátit do společného obydlí, tedy tam, kde žije a má své osobní věci a získá tak prostor pro uspořádání svých poměrů a pro řešení své životní situace.

4. PŘÍPADOVÁ STUDIE

4.1 Případová studie domácího násilí

K získání informací a materiálů týkající se kazuistiky níže uvedeného případu domácího násilí jsem využil analýzy získaných dokumentů, vlastní osobní znalosti aktérů a profesní zkušenosti jako účastníka - policisty v analyzované kauze.

Jak s osobou oběti tak i s osobou agresora se osobně znám, v případě násilné osoby se jedná o mého spolužáka ze základní školy, s nímž jsem se však již jako policista setkal i před popisovaným případem pro jeho protiprávní jednání násilného charakteru.

Vzhledem k ochraně osobních údajů jsem pozměnil místo, čas a osobní údaje účastníků incidentu .

Biografie :

Jarmila , osoba ohrožená - 54 let, žena, vzdělání střední odborné, rozvedená, bez pracovního poměru, dosud soudně netrestána, dvě dospělé děti s dcerou udržuje kontakt. Hlášena k trvalému pobytu na úřední adrese městského úřadu, domácnost vede v pronajatém bytě s osobou násilnou

Petr, osoba násilná, agresor - 37 roků, muž, vzdělání základní, rozvedený, bez pracovního poměru, v minulosti již soudně trestán pro násilnou trestnou činnost, jedno nezletilé dítě z prvního manželství, styk s rodinou neudržuje. Hlášen k trvalému pobytu u rodičů v malé obci, domácnost vede v pronajatém bytě s osobou ohroženou

Vztah Jarmily a Petra vznikla jako náhodná známost z restauračního zařízení. Jarmila, žena středního věku, po odchodu dospělých dětí z domova, následné ztrátě zaměstnání a rozpadu manželství ztratila perspektivu dalšího pozitivního vývoje ve svém životě. Poté se odstěhoval od svého bývalého manžela, nechala si svůj trvalý pobyt zaregistrovat na úřední adrese městského úřadu. Díky podpoře v nezaměstnanosti příležitostným brigádám se jí podařilo najít si levný podnájem v panelovém domě.

Petr ukončil základní vzdělání v 7. třídě základní školy, již zde měl problémy s školní disciplínou a dodržováním pravidel, opakovaně měl konflikty spolužáky, které nezřídká vyústily ve fyzické napadení spolužáků. Po ukončení základní školní docházky se vyučil ve dvouletém učebním oboru. Po návratu z vojenské základní služby se oženil, má jedno dítě, manželství se však pro alkoholismus Petra záhy rozpadlo. Na adrese pobytu se nezdržoval, jedná se o adresu rodičů v malé obci, fakticky se zdržoval na ubytovnách a u kamarádů.

Petr se po seznámení s Jarmilou nastěhoval do jejího pronajatého bytu a vedli společnou domácnost. Oba často navštěvovali restaurační zařízení, kde oba dva konzumovali alkoholické nápoje a vedli život na pokraji sociálního vyloučení. Již v této době se začal Petr projevovat jako násilnická povaha, jeho výpady vůči Jarmile se však omezovaly pouze na vulgární urážky, k fyzickému napadení nedošlo, dosud nebyla přivolána policie.

V lednu 2010 Jarmila oznámila, nato se sama dostavila na služebnu obvodního oddělení policie, napadení ze strany svého přítele Petra. Poté, co jsem jí byl představen jako policista, zabývající se domácím násilím, byla z důvodu usnadnění komunikace, k výpovědi ohrožené osoby přizvána i kolegyně policistka.

Z výpovědi ohrožené osoby bylo zjištěno, se nejednalo o první případ fyzického napadení Jarmily Petrem. Již koncem listopadu 2009 došlo k incidentu, kdy potom, co Jarmila řekla Petrovi, že dostala nějaké peníze od dcery, chtěl Petr tyto peníze od Jarmily na nákup alkoholu a cigaret. Jarmila toto odmítla, na což Petr reagoval tak, že jí začal vulgárně nadávat. Poté k Jarmile přistoupil a začal jí opakovaně bít pěstí do obličeje, Jarmila upadla na zem. Petr svého jednání nezanechal, naopak v útoku pokračoval se stoupající intenzitou, kdy na podlaze ležící Jarmilu kopal nohou do hlavy a do obličeje. Jarmila se snažila si ochránit hlavu rukama. Poté, co svého jednání Petr zanechal, zůstala Jarmila ležet na podlaze a Petr uzamknul vchodové dveře do bytu a klíč si ponechal u sebe tak, aby nemohla Jarmila opustit byt a celou věc ohlásit. Jarmila se ošetřit u lékaře po napadení nenechala, uvedla, že nemohla odejít k lékaři, protože bylo zamčeno. V důsledku tohoto napadení utrpěla Jarmila podlitiny kolem očí, měla poraněné ucho a trpěla bolestmi hlavy.

K dalšímu incidentu došlo počátkem prosince 2009, kdy Petr po Jarmile opětovně požadoval peníze. Jarmila jeho požadavek odmítla s tím, že musí z něčeho platit nájem. Petr jí začal opětovně vulgárně nadávat. Jarmila se v obavě před jeho dalším útokem ukryla do koupelny, kde si sedla na okraj vany a začala plakat. Petr za ní do koupelny přišel a za současného nadávání jí na hlavu vylil hrnek se studenou vodou, poté jí začal plivat do obličeje. V zápětí ji udeřil otevřenou dlaní do tváře, Jarmila upadla na podlahu koupelny, kde ji začal Petr opět kopat do celého těla i hlavy. Přestal znenadání, z koupelny odešel, ale opět uzamknul byt tak, aby nemohla Jarmila odejít. Lékařské vyšetření Jarmila nevyhledala. Měl modřiny po celém těle, měla bolesti v oblasti ledvin a poraněný ukazovák. V bytě byla uzamčena čtyři dny .

Čtyři dny po tomto napadení šla s Petrem na procházku, sama jít nemohla, Petr ji musel mít pod kontrolou, měl obavu, aby Jarmila věc neohlásila na policii.

Na Štědrý den 2009 brzy ráno Jarmila vstávala a vařila kávu. Petr za ní přišel do kuchyně a podával jí ruku s tím, že ji přeje hezké vánoce. Jarmila mu ruku nepodala, což vyvolalo Petrovu agresivní reakci a začal jí opět bít, kdy jí dal několik ran pěstí do levé ruky.pak z kuchyně odešel. Jarmila měla několik modřin a k lékaři nešla.

Na Silvestra 2009 ve večerních hodinách byla opětovně Petrem napadena, na příčinu si již nevzpomněla. Uvedla, že ji Petr dal pohlavky a bil ji otevřenou dlaní do obličeje. Měla pouze podlitiny a k lékaři opět nešla.

Poslední incident se stal na počátku ledna 2010. Jarmila přijela ve večerních hodinách z krajského města od dcery. Doma našla pouze vzkaz od Petra, že je v restauraci. Jarmila odešla za ním do restaurace, našla Petra silně podnapilého, sama však v restauraci společně s Petrem vypila ještě další dvě piva a jednu vodku. Při odchodu z restaurace byla Petrem bezdůvodně napadena, uchopil ji za ramena a začal sní cloumat. Jarmila mu řekla, že už z něj má strach a že ji jednou může kopnout tak, že už nevstane. Petr v podnapilosti odpověděl, že je mu to celkem jedno, že on si to „odsedí“ a že ji stejně jednou zabije. Jarmila dostala strach a věc oznámila na policii.

Na základě závažnosti útoků a jejich opakovanosti, z informací získaných od ohrožené osoby, na základě dosavadní intenzity útoků, reálné hrozby stupňování násilných útoků a vyhodnocením stupně nebezpečnosti osoby agresora a s přihlédnutím ke všem rizikovým faktorům jsem dospěl z názoru, že ze strany násilné osoby hrozí reálné riziko zvláště závažného útoku vůči ohrožené osobě.

Petr byl v době, kdy jsem prováděl výslech Jarmily policisty předveden na obvodní oddělení.

Z výše uvedeného důvodu jsem tedy v souladu s ustanovením § 44 zákona o policii a ve smyslu znění závazného pokynu policejního prezidenta (*Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání*) přikročil k vykázání násilné osoby ze společného obydlí, jakož i prostor do vzdálenosti 100 m od bytového domu a to na dobu 10 dnů. Ohrožené osobě jsem na místě předal potvrzení o vykázání a to včetně poučení ohrožené osoby. Agresorovi bylo předáno potvrzení o vykázání a to včetně poučení vykázané osoby, v obou případech za přítomnosti nezúčastněné osoby. Petr by dále vyzván k vydání všech klíčů od bytu, které má, což učinil a byly mu předány informace o možnostech ubytování. Jarmila si převzala seznam institucí, poskytujících pomoc obětem domácího násilí. Petr neuvedl, kde se bude zdržovat po dobu vykázání, nevyužil možnosti vzít si ze společného obydlí věci osobní potřeby.

Ve věci byly nadále prováděny úkony pro podezření ze spáchání trestného činu Týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst.1 trestního zákoníku.

4.2 Analýza případové studie a možná řešení

Studiem případu jsem zjistil, že se jedná ze strany Petra o opakované násilí. Incidenty se znaky domácího násilí byly ve vztahu k osobě agresora, kterým byl Petr, již předmětem šetření policie. V roce 2009 byl již dvakrát vykázán ze společného obydlí, ohroženou osobou byla vždy Jarmila. Ve druhém případě byl i vazebně stíhán.

Přesto, že bylo Jarmile, jako ohrožené osobě známo, že Petr je člověk s agresivními sklony, v obou případech a to i po návratu Petra z vazby, s ním navázala nový vztah a umožnila mu sdílet společnou domácnost i přesto, že byla Petrem v minulosti v takovém vztahu týrána.

Z uvedených skutečností je patrné, že ve vztahu Jarmily a Petra se jedná o silnou závislost oběti na agresorovi. V daném případě je závislost násobena společným stylem života obou aktérů, nadměrným požíváním alkoholu a společně stráveným časem v restauracích a podobných zařízeních. I přesto, že vliv alkoholu na chování Jarmily nelze spolehlivě prokázat, je nejvýše pravděpodobné, že v době, kdy docházelo k incidentům, byla také pod vlivem alkoholu. Je však nutno zdůraznit, že toto zjištění nelze považovat za polehčující okolnost Petrova jednání.

Dle mého názoru je jednoznačným řešením trvalý rozchod obou partnerů. Ze zkušenosti s minulými incidenty je však patrné, že k této alternativě s největší pravděpodobností nedojde. Jarmila je vzhledem ke své sociální situaci a subjektivně pocíťovanému stáří vděčná za partnerský vztah, i když jí přináší traumatizující zkušenost týrané osoby. Svědčí o tom zejména to, že i poté, co byl Petr vazebně stíhán pro domácí násilí, kterého se na ní dopouštěl, přijala ho zpět a vede s ním domácnost i nadále. Petr je osoba vykazující patologické změny osobnosti, jedná se o agresivního jedince se sklony k alkoholismu a snahou absolutně ovládat a podřídit si partnera. Jeho nápravu vidím jako velice komplikovaný proces, vzhledem k tomu, že ani příslušný soud dosud, i přes objektivně existující skutečnosti, nerozhodl o opatřeních, směřujících k zajištění bezpečnosti ohrožené osoby, tedy např. k nařízené ústavní léčbě.

5. PREVENCE

5.1. Preventivně informační akce v rámci Policie ČR KŘ JmK Brno

Skupina Domácí násilí působí v rámci Policie České republiky Městské ředitelství Brno u Služby kriminální policie a vyšetřování. Vznikla rozkazem ředitele Městského ředitelství Policie České republiky č. 31/2005 ke dni 1.4.2005. Fakticky začala vykonávat svoji činnost od 1.5.2005.

Jako důvod zřízení skupiny Domácí násilí byla potřeba řešit problematiku domácího násilí se specifickým přístupem a potřeba centralizovat v rámci města Brna řešení případů s prvky domácího násilí z důvodu jednotného postupu a lepšího podchycení jednotlivých incidentů, které byly dosud často řešeny odděleně, což umožnilo zohlednit případy pokračujícího týrání a jeho dlouhodobost.

Současně má tato centralizace problematiky domácího násilí umožnit lepší navázání zlého kontaktu s všemi zúčastněnými institucemi a vzájemné předávání informací o případech, u nichž je třeba koordinovaný postup, což má být realizováno mimo jiné též v rámci vytvořeného interdisciplinárního týmu. Speciálně vyškolení členové týmu vedou evidenci případů s prvkem domácího násilí jakožto zvláštní kategorie, umožňující následné analýzy a vytváření podkladů pro možnou reakci na zjištěné skutečnosti.

V souvislosti s danou problematikou probíhá nejen školení pro členy speciálního útvaru, který se zabývá domácím násilím, ale proškolení policistů základních útvarů, tedy těch, kteří se zpravidla dostávají k incidentům jako první a kteří tak získají základní poznatky o problematice domácího násilí a osvojí si základní dovednosti tak, aby uměli domácí násilí rozpoznat a vhodným způsobem na něj reagovat.

V návaznosti na shora uvedené lze stanovit hlavní úkoly skupiny Domácího násilí, kterými jsou :

- odhalování domácího násilí na území města Brna
- preventivní působení proti možnému ohrožení obětí domácího násilí ze strany jeho pachatele, přijímání oznámení o jednání, které má znaky domácího násilí od jeho obětí i třetích osob
- účast na výjezdech k případům, u nichž je dáno podezření z páčání domácího násilí a vedení policistů, kteří se účastní takového výjezdu
- postup proti pachatelům domácího násilí v souladu s příslušnými právními předpisy
- snaha o zajištění bezpečnosti obětí domácího násilí a poskytování součinnosti při jejich snaze o zamezení dalšího pokračování domácího násilí
- evidování jednotlivých případů útoků v rámci domácího násilí zjištěných v rámci vlastní činnosti i jejich ohlášením ze strany policistů
- poskytování metodického vedení policistům zařazeným na základních útvarech, kteří se setkají s domácím násilím
- úzká spolupráce se všemi státními i nestátními institucemi při ochraně obětí domácího násilí a zákonném postupu proti pachatelům domácího násilí
- je-li domácí násilí páčáno za přítomnosti dětí, úzce spolupracovat s policisty zařazenými na odboru obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování, specializovanými na problematiku trestné činnosti páchané na dětech a s orgánem sociálně-právní ochrany dítěte
- soustavné zvyšování odborné znalosti v oblasti trestního řízení, domácího násilí a psychologie

Mezi pracovníky skupiny Domácího násilí byla rozdělena teritoria statutárního města Brna a následně z jejich strany navázána spolupráce s pracovníky všech Úřadů městských částí. Dle mého názoru by bylo velmi přínosné, kdyby podobné skupiny věnující se domácímu násilí, byly zřízeny i v rámci jednotlivých územních odborů krajských ředitelství Policie České republiky.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem tedy ukázal, jak nový zákon o policii, tedy zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky přispěl ke zlepšení pomoci obětem domácího násilí a současně pomohl eliminovat vliv agresora. Popsal jsem stav právní úpravy před nabytím účinnosti výše citovaného zákona a před přijetím novely trestního zákona č. 140/1961 Sb., účinného do 31.12.2009, provedenou zákonem č. 91/2004 Sb., která nabyla účinnosti 1.6.2004, kdy byl do uvedeného trestního zákona vložen § 215a, upravující nový trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Definoval jsem základní pojmy domácího násilí a specifikoval právní stav. Dále jsem v bakalářské práci provedl obsahovou analýzu dokumentů a podkladů.

Závěrem konstatuji, že nejvýznamnější změnou oproti předchozímu stavu je zcela jistě nový institut vykazání. Pomoc oběti spatřuji zejména v tom, že si tato je během vykazání schopna ujasnit svoji situaci a vyhledat pomoc v rámci interdisciplinární spolupráce orgánů a institucí. Do budoucna však spatřuji nedostatky zejména v oblasti finanční a materiální podpory obětí ze strany státu. Dle mého názoru není dořešen systém dávek, na které by měla oběť nárok v průběhu vykazání agresora z obydlí, případně při prodloužení doby vykazání v rámci předběžného opatření. Bylo by vhodné legislativně zakotvit obecně platný systém dávek pro oběti domácího násilí.

Konstatuji, že dosud není dořešena otázka terapeutických programů pro násilné osoby, pachatele domácího násilí. Pracuje se s obětí, ale na agresory, tedy na ty nejdůležitější z těch, s kým by se mělo pracovat, se zapomíná. Otázkou však je, jestli by pachatel byl takový program vůbec ochoten absolvovat a to zvláště v době, kdy dosud nebylo orgány činnými v trestním řízení rozhodnuto o vině a trestu ve vztahu ke spáchanému domácímu násilí.

Dalším z výstupů této bakalářské práce je konstatování, že policista, zabývající se problematikou domácího násilí a uplatňující výkon svých oprávnění ve vztahu ke všem aktérům incidentu se znaky domácího násilí, musí být nejen profesionál z hlediska policejního, ale musí umět věc hodnotit i jako člověk, vcítit se do psychiky agresora i oběti .

Policista v těchto případech musí vyhodnotit mnoho aspektů, tvořících celkový obraz situace. Pokud je policista na žádoucí úrovni vzdělán i v jiných oborech, než je právo trestní a procesní, případně přestupkové a je schopen v praxi aplikovat znalosti z oboru psychologie, sociologie, pedagogiky a jiných příbuzných vědních disciplín, můžeme hovořit o profesionálově v pravém smyslu slova. A právě v tomto shledávám přínos sociální pedagogiky pro policejní práci a právě z tohoto důvodu jsem se rozhodnul tento obor studovat.

Součástí mé bakalářské práce byla také případová studie domácího násilí, kdy se jedná o případ psychické závislosti oběti na agresorovi, kdy se i přes opakované incidenty oběť agresorovi podvoluje a promíjí mu jeho předchozí jednání.

RESUMÉ

Bakalářská práce reaguje na novou právní úpravu ve vztahu k oprávněním Policie České republiky. K 1.1.2009 vstoupil v platnost zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, který v §§ 44 až 47 upravuje oprávnění rozhodnout o vykazání ze společného obydlí a zákazu stupu do něj.

V bakalářské práci jsou definovány základní pojmy a specifikována současná právní úprava. Je zpracována problematika policejního zákroku při zjištění skutečností, nasvědčujících tomu, že došlo k incidentu se znaky domácího násilí a to od komunikace s účastníky až k využití vlastního institutu vykazání. Poukazuje na možná rizika a současně uvádí i způsob řešení nestandardních situací tak, jak byly dosud zaznamenány po nabytí platnosti zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Bakalářská práce je zpracována formou analýzy literatury a podkladů, statistických dat a vlastních profesních zkušeností. Součástí bakalářské práce je případová studie domácího násilí .

ANOTACE

Bakalářská práce reaguje na novou právní úpravu ve vztahu k oprávnění Policie České republiky. K 1.1.2009 vstoupil v platnost zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, který v §§ 44 až 47 upravuje oprávnění rozhodnout o vykazání ze společného obydlí a zákazu stupu do něj. V bakalářské práci jsou definovány základní pojmy a specifikována současná právní úprava. Je zpracována problematika policejního zákroku při zjištění skutečností, nasvědčujících tomu, že došlo k incidentu se znaky domácího násilí a to od komunikace s účastníky až k využití vlastního institutu vykazání. Poukazuje na možná rizika a současně uvádí i způsob řešení nestandardních situací tak, jak byly dosud zaznamenány po nabytí platnosti zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Součástí bakalářské práce je případová studie domácího násilí .

KLÍČOVÁ SLOVA

Domácí násilí, oběť, agresor, ochrana oběti, eliminace agresora, útok, násilná osoba, ohrožená osoba, pomoc oběti, společné obydlí, vykazání, předběžné opatření, soud, sociálně-právní ochrana dětí, mladistvý, nezletilý

ANNOTATION

The Bachelor thesis responds to the new legislation in relation to the approval of the Police of the Czech Republic. The Police Act No. 273/2008 Coll. came into force on 1/1/2009. This provides the permissions to decide about the expulsion from a common dwelling and prohibition of entry to it in §§ 44-47. The bachelor work defines the basic concepts and specifies the current legislation. The issue of police intervention in fact-finding is handled, suggesting that an incident with the signs of domestic violence took place, i.e. from communication with the participants, to the use of the institute's expulsion. This thesis points to the potential risks and it also provides methods of settling of non-standard situations just as they have been reported after the entry into force of Police Act No. 273/2008 Coll. There is also a case study of domestic violence presented.

KEYWORDS

Domestic violence, victim, aggressor, victim protection, elimination of the aggressor, attack, violent person, the person at risk, help victims, common dwellings, expulsion, precaution, the court, social and legal protection of children, juvenile, minor

SEZNAM LITERATURY

1. Zákon č. 140/1961 Sb., *Trestní zákon*, ve znění pozdějších změn a předpisů
2. Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník* ve znění pozdějších změn a předpisů
3. Zákon č. 141/1961 Sb., *Trestní řád*, ve znění pozdějších změn a předpisů
4. Zákon č. 99/1963 Sb., *Občanský soudní řád*, ve znění pozdějších změn a předpisů
5. Zákon č. 283/1991 Sb., *O policii České republiky*, ve znění pozdějších změn a předpisů
6. Zákon č. 108/2006 Sb., *O sociálních službách*, ve znění pozdějších změn a předpisů
7. Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších změn a předpisů
8. Zákon č. 273/2008 Sb., *O policii České republiky*, ve znění pozdějších změn a předpisů
9. BOUŠKA, J. *Kontakt s obětí domácího násilí*, Bílý kruh bezpečí, Praha 2003
10. CONWAY, H. L. *Domácí násilí*. Praha: Albatros, 2007, 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
11. ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí*. In *Kriminalistika*, ročník XXXIX/2006
12. DUFKOVÁ, ZLÁMAL. *Domácí násilí s zaměřením na problematiku obětí*, PŠ MV, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005
13. MARVANOVÁ – VARGOVÁ, B., POKORNÁ D., TOUFAROVÁ M.: *Partnerské násilí. (Oběti partnerského násilí. Násilí mezi rodiči očima dětí. Pachatelé partnerského násilí.)* Praha 3, LINDE nakladatelství s.r.o., 2008, 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
14. PONĚŠICKÝ J. *Agrese, násilí a psychologie moci*, Triton, Praha 2005, ISBN 1080-7254-593-0
15. ŘEHOŘ, A.: *Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce*, Institut mezioborových studií Brno, 2009
16. STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M., *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, Ostrava, KEY Publishing, 2009 ISBN 978-80-7418-020-0
17. ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R., *Zákon o policii s komentářem*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009, ISBN 978-80-73801-60-1

Internetové zdroje :

18. VITOUŠOVÁ, ZÍMA, <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/pomahajci-profesionalove/odhad-rizika-hrozby/r85>, únor 2010

SEZNAM PŘÍLOH

1. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní,
<http://www.ks.jm/OPZP/Komisari/komisari.htm>, únor 2010

ZÁVAZNÝ POKYN
policejního prezidenta
ze dne 23. prosince 2009

o provádění vykázání

K zajištění jednotného postupu příslušníků Policie České republiky (dále jen „policie“) v případech vykázání a řešení incidentů se znaky domácího násilí (dále jen „incident“) s t a n o v í m :

ČÁST PRVNÍ
ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Čl. 1

Věcná příslušnost

Vykázat osobu je oprávněn příslušník policie (dále jen „policista“) služebně zařazený ve službě kriminální policie a vyšetřování nebo službě pořádkové policie, služebně zařazený na obvodním (místním) oddělení policie, pokud byl k posuzování incidentů řádně proškolen.

ČÁST DRUHÁ
POSTUP POLICISTY PO OZNÁMENÍ INCIDENTU

Čl. 2

Podmínky pro vykázání

(1) Vykázání je oprávněním policisty zasáhnout v případě splnění zákonných podmínek¹⁾ v situaci, kdy ve společném obydlí dochází k útokům se znaky domácího násilí; typickými znaky domácího násilí jsou opakovanost, postupný nárůst intenzity, jasné a nerovné rozdělení rolí mezi osobami ve společném obydlí a páchání násilí v soukromí.

(2) Jsou-li však splněny zákonné podmínky¹⁾ a míra rizika dalšího nebezpečného útoku anebo zvláště závažného útoku proti chráněným zájmům je tak vysoká, že policista dospěje k přesvědčení, že využití jiných oprávnění nezajistí efektivní ochranu ohrožené osoby, lze násilnou osobu vykázat, i když znaky domácího násilí, zejména předcházející útoky, zjištěny nebyly.

Čl. 3

Námítky

O obsahu námitek podaných na místě násilnou osobou policista bezodkladně informuje

- a) v době trvání služby vedoucího územního odboru vnější služby cestou příslušné dozorčí služby nebo příslušného přímého nadřízeného nebo cestou příslušného operačního střediska,
- b) v době mimo službu vedoucího územního odboru vnější služby nebo zastupující služební funkcionář v dosažitelnosti cestou příslušného operačního střediska,

¹⁾ § 44 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

který bude námitky posuzovat. Vedoucí územního odboru vnější služby nebo zastupující služební funkcionář v dosažitelnosti přijme taková opatření, aby mohly být námitky posouzeny co nejrychleji a bez zbytečného odkladu, nejdéle do 3 pracovních dnů.

Čl. 4 **Činnost policisty po vykázání**

Policista, který provedl vykázání, uloží klíče převzaté od vykázané osoby v zapečetěné obálce označené příslušným číslem jednacím na místě určeném nadřízeným. Po uplynutí 10 denní lhůty pro vykázání policista klíče vrátí vykázané osobě proti podpisu v potvrzení o vykázání. Předem telefonicky ověří, zda ohrožená osoba podala u příslušného soudu návrh na vydání předběžného opatření²⁾, pokud soud návrhu vyhověl, klíče doručí tomuto soudu a pokud soud ještě pravomocně nerozhodl, klíče ponechá na místě určeném nadřízeným.

ČÁST TŘETÍ **AUTOMATIZOVANÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ**

Čl. 5 **Zpracování v ETR**

(1) Zpracování problematiky domácího násilí se provádí v informačním systému ETR³⁾. Policista, který provedl vykázání, zajistí bezodkladně vložení informace o vykázání do informačního systému ETR³⁾ pod samostatné číslo jednací. V položce „Sledované události“ je incident označen heslem „DOMÁCÍ NÁSILÍ“.

(2) Pro statistické účely je provozován centrální programový modul „DOMÁCÍ NÁSILÍ“ (dále jen „evidence domácího násilí“), do kterého se přenášejí údaje označené heslem podle odstavce 1. Tento modul tvoří nadstavbu informačního systému ETR³⁾.

(3) Gestorem⁴⁾ a správcem⁵⁾ zpracování osobních údajů na úseku domácího násilí je ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky.

(4) Do evidence domácího násilí nejsou přenášeny údaje o zúčastněných osobách (jméno, příjmení, datum narození, rodné číslo, trvalý pobyt, adresa pro doručování, telefon), ale pouze věk a pohlaví.

---

²⁾ § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ Rozkaz policejního prezidenta č. 125/2008, kterým se upravuje celoplošný zkušební provoz informačního systému ETR, ve znění rozkazu policejního prezidenta č. 99/2009.

⁴⁾ Čl. 3 odst. 3 písm. c) bod 1 přílohy rozkazu policejního prezidenta č. 125/2008.

⁵⁾ Čl. 2 odst. 2 písm. l) závazného pokynu policejního prezidenta č. 215/2008, kterým se stanoví některé bližší podmínky a postupy pro zpracování osobních údajů (o ochraně osobních údajů).

Čl. 6

Dotaz na vykázanou a násilnou osobu

Dotaz na vykázanou a násilnou osobu je realizován k ověření provedení vykázání⁶⁾ a zjištění předchozích incidentů⁷⁾, provádí se cestou programu „Dotazy do informačních systémů“⁸⁾ (dále jen „dotaz“).

Čl. 7

Provádění dotazu a rozsah údajů

(1) Dotaz je přístupný pro policisty a zaměstnance policie, kteří plní úkoly v souvislosti s řešením incidentů, a kterým bylo zřízeno přístupové konto⁹⁾.

(2) Policista provádějící dotaz na základě požadavku vykázané osoby je povinen ověřit hodnověrnost údajů dotazující se osoby přiměřeným způsobem (např. zpětným telefonickým dotazem, ověřením rodného čísla, čísla občanského průkazu).

(3) V případě dotazu podle odstavce 2 je dotazující se osobě sděleno pouze, zda u ní došlo k vykázání a zda je vykázání platné. Nejsou jí sdělovány údaje o předchozích incidentech a vykázáních.

Čl. 8

Předávání údajů

Z evidence domácího násilí mohou být předávány statistické údaje (např. počty vykázaných osob, formy násilí, způsobené následky) k plnění povinností policie vyplývajících z právních předpisů¹⁰⁾.

Čl. 9

Postup při realizaci práva přístupu

Při zpracování návrhu odpovědi, v rámci práva přístupu subjektu údajů ke zpracovávaným osobním údajům, je nezbytné postupovat v souladu s interními akty řízení.¹¹⁾

---

⁶⁾ § 45 odst. 2 písm. c) zákona č. 273/2008 Sb.

⁷⁾ § 44 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb.

⁸⁾ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 138/2007, o programu „Dotazy do informačních systémů“, ve znění závazného pokynu policejního prezidenta č. 172/2007.

⁹⁾ Čl. 6 závazného pokynu policejního prezidenta č. 138/2007.

¹⁰⁾ Např. zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ Část jedenáctá závazného pokynu policejního prezidenta č. 215/2008. Čl. 8 odst. 2 přílohy rozkazu policejního prezidenta č. 125/2008.

**ČÁST ČTVRTÁ
ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ**

Čl. 10

Zmocňovací ustanovení a vzory tiskopisů

Ředitel ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky vydá metodiku k postupu policistů při řešení incidentu a vzory tiskopisů, které uveřejní na svých intranetových stránkách¹²⁾. Vzory tiskopisů jsou součástí informačního systému ETR³⁾.

Čl. 11

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008, o provádění vykazání.

Čl. 12

Účinnost

Tento závazný pokyn nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2010.

Č. j. PPR-20417-2/ČJ-2009-0099UP

Zpracovatel: ředitelství služby pořádkové policie
Policejního prezidia České republiky

Policejní prezident
v zastoupení
náměstek policejního prezidenta
pro ekonomiku
plk. Ing. Bc. Jiří NOVÁK v. r.

Doporučené heslo pro evidenci:

- domácí násilí

---

¹²⁾ <http://ppportal.pcr.cz/rspp/Poradkova/Formulare/Formulare.htm>